

CARTEA Iⁱⁱ

EPOCA SLAVONĂ.

PARTEA I-a.

INTEMEIAREA IERARHIEI EPISCOPALE
ȘI A VIEȚII MĂNĂSTIREȘTI.

CAP. I.

Lupta catolicismului cu Vlădicii de schituri pentru luarea în stăpânire a țărilor românești.

Necunoscuții *pseudo-episcopi*, Vlădici de schituri, cu obârșie necanonică, de după anul 1000 nu erau în stare să apere ortodoxia răsăriteană, împrumutată de peste Dunăre, împotriva încălcărilor, tot mai îndrăznețe, ale catolicismului apusean, care căpătă încă dela sfârșitul veacului al XIII-lea, deci atunci când nu se simțea noua înrăurire religioasă a Statului bulgăresc înviat, apărători și propagatori prin armă, căpitani de cruciată prin țerile schismaticilor, în regii unguri cari veniră la tron după ridicarea Ungariei din suferințele năvălirilor tătărești.

La 1222 regele dădea voie cavalerilor teutoni, călugări și ostași, cruciați în toată activitatea lor, pe cari-i așezase în părțile Birsei, în jurul Brașovului, să treacă peste munți pentru a supune, zdrobind puterea Cumanilor, stăpânitorii noștri de atunci, Ținuturile românești până la Dunăre și la Siretiu, până la hotarele Bulgarilor și ale Rușilor¹. Tot odată ei trebuiau să facă și din barbari, dacă se poate, dar mai ales din Românii supuși lor, fii credincioși ai Bisericii catolice, reprezentată în aceste locuri de hotar de arhipreotul, neatârnat de autoritatea episcopală, al Teutonilor.

---

¹ Zimmermann-Werner, I, p. 36, no. 27; p. 48 și urm., no. 31.

Peste puțin însă, cavalerii trebuiră să părăsească țara, pe care regele Ungariei, pus pe gânduri de progresele lor, găsi cu cale să li-o iea îndărăt; din opera Teutonilor rămase o singură urmă, *cloașterul* (Kloster) catolic din Câmpulung, care se află pe alt loc — acela cunoscut și astăzi supt acest nume — decât biserica mai târzie a Sfântului Iacob.

Sarcina convertirii locuitorilor de peste munți fû incredințată acum unui legat pontifical, trimes special și statornic al Papei, care eră însuși primatul Ungariei, arhiepiscopul de Strigonia sau Esztergom. Un «principe» cuman, — de bună seamă, nu Român supt stăpânirea cumană, ci Cuman de sânge —, alergă la el în Ardeal și-i oferî supunere în cele duhovnicești ca și în cele politice. Arhiepiscopul Robert venî cu o întregă oaste ungurească, în fruntea căreia se găseă Bela, fiul regelui. Cumanii, supt amenințarea săbiei, se botezară cu grămada, și un călugăr predicator, un Dominican, fost prior în Ungaria, fû numit episcop în diecesa munteană, care se numiă a Cumanilor. Secuii din Ardeal erau uniți cu barbarii de curând convertiți și cu Românii de pe plaiuri, cari însă firește că nu-și părăsiră pe Vlădicii lor, supt cărja noului episcop. Pentru Românii trebuî ca Teodoric, care, firește, stă tot în Ardeal, să aleagă un sufragant din mijlocul lor chiar, care să trăiască în aceste părți transalpine ale noastre¹. La urmă, însă, el își luă reședința în noua cetate a Milcovului, pe apa cu acest nume.

Peste cîțivă ani, tot Dominicanii, pornind din noua cetate a Severinului, clădită de Unguri pentru a se împotrivi din zidurile ei Bulgarilor Vidinului, predicau în mijlocul Romanilor din județele oltene. Eră vorba de o cruciată convertitoare împotriva Țarului Ioan Asan și de întemeierea, la 1238, a unei episcopii catolice a Severinului².

¹ Zimmermann-Werner, I, pp. 60-1. Cf. *Studii și documente*, I-II, p. XI și urm.

² Hurmuzaki, I, pp. 134, 153 și urm., 164-5, 175 și urm.

Năvălirea Tatarilor sfărâmă toate aceste planuri frumoase, așa de grele de îndeplinit. Milcovul fû nimicit. Dacă, după plecarea barbarilor, regele ar fi izbutit să facă din teritoriile românești o provincie a călugărilor cruciați din Ordinul Ioaniților sau al Ospitalierilor, cum voiă prin 1250, catolicismul s'ar fi aruncat într'un nou atac. Așa însă, Dominicanii își pierdură încrederea în izbânda unei lupte de convertire, și numai într'un târziu, pe la 1279, locul lor eră luat de alți călugări propagandiști, de Franciscani sau Minoriti, cari însă își îndreaptă luarea-aminte mai mult asupra părților unde mai târziu s'a întemeiat principatul Moldovei. Eră și vorba de a se înnoi pentru un Franciscan episcopia Milcovului, dar nu se dădù nicio urmare acestei idei¹.

În veacul al XIV-lea, când regii unguri intraseră în luptă cu Basarab, cel d'întăiū Domn a toată Țara-Românească și stăpân pe amândouă malurile Oltului, ei se gândiră a câștiga prin religie pe Românii îndărătnici în apărarea libertății lor. Data aceasta, din Ungaria vin îndemnuri la Roma pentru înviarea diecesei, și Papa numește, pe rând, după stăruințele regelui, ca episcopi de Milcov pe Franciscanul italian Vito de Monteferreo, pe Augustinul Toma de Nympti, Ungur, pe un Toma, de același neam: un Bernard, Polon, căpătă titlul zădarnic de episcop al Milcovului prin alte stăruinți. Niciunul dintr'înșii nu se încumetă însă a frânge cerbicia «schismaticilor».
